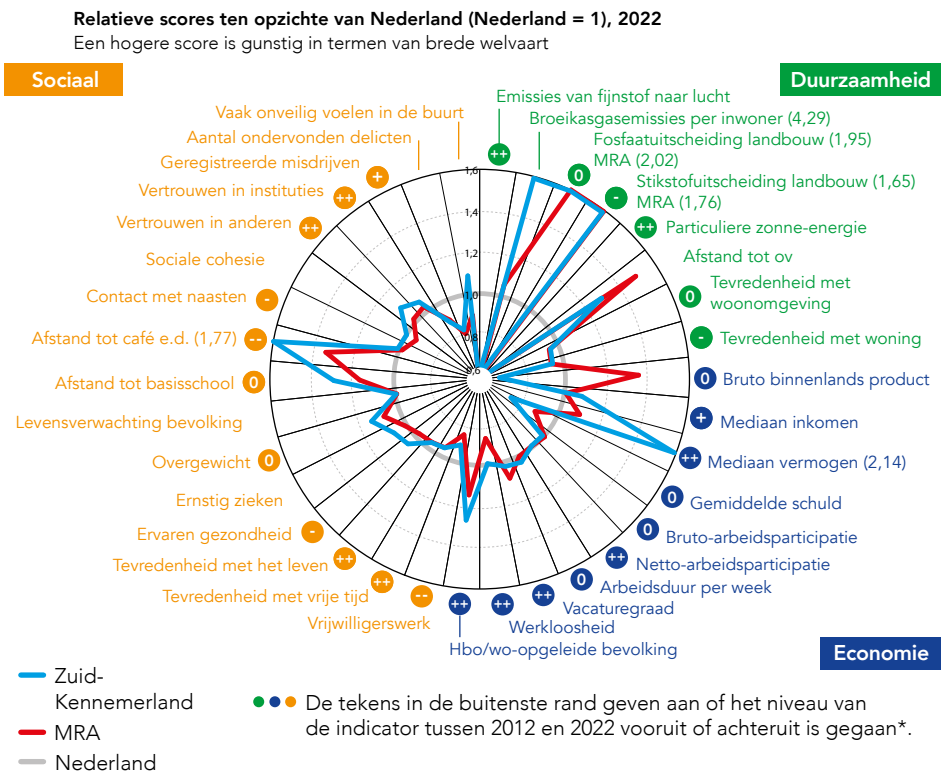

5.7 Zuid-Kennemerland

Brede welvaart in Zuid-Kennemerland

Zuid-Kennemerland bestaat uit de gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort. Kenmerkend voor deze regio zijn de kuststreek en natuurgebieden. Daarnaast is er de voor velen aantrekkelijke provinciehoofdstad Haarlem. De regio is daarmee in trek om te wonen en te recreëren. Figuur 1 laat de gemiddelde positie

Figuur 1 Brede welvaart in Zuid-Kennemerland

* -- achteruitgang groter dan -1,5 procent; - achteruitgang tussen -0,5 en -1,5 procent; 0 verandering tussen -0,5 en +0,5 procent; + vooruitgang tussen 0,5 en 1,5 procent; ++ vooruitgang groter dan 1,5 procent. NB Voor de leesbaarheid van de figuur zijn onder- en bovengrenzen gehanteerd. Wanneer de score onder 0,6 of boven 1,6 uitkomt, is deze bij de indicator vermeld.

Bron: CBS (bewerking Vrije Universiteit Amsterdam)

van Zuid-Kennemerland op de diverse brede welvaartsindicatoren zien, vergeleken met de MRA en Nederland in 2022. De deelregio scoorde op bijna alle indicatoren van brede welvaart hoger dan het gemiddelde in de MRA. Het hoge aandeel van hbo- en wo-opgeleiden in de beroepsbevolking is terug te zien in het relatief hoge inkomen en mediaan vermogen van huishoudens. Ook hadden inwoners van Zuid-Kennemerland een relatief goede gezondheid en is het vertrouwen in anderen relatief hoog. De afstand tot onderwijs is kort en men was positief over de ervaren veiligheid. De gemiddelde schuld van huishoudens was relatief hoog, een gevolg van hoge huizenprijzen en navenant hoge hypotheeklen. Minder goed gaat het met het opwekken van particuliere zonne-energie.

Tabel 1 Kerngegevens Zuid-Kennemerland

		2022		2018	2019	2020	2021	2022	2023
		aantal	aandeel in MRA in %	jaarlijkse groei in %					
Bruto regionaal product	mld euro	8,9	4,6	1,2	-0,8	-4,2	6,0	5,5	1,8
Arbeidsvolume (fte's)	x 1.000	84	6,1	1,1	-0,1	-2,4	1,8	4,3	
Werkzame personen	x 1.000	110	6,6	2,5	0,0	-1,2	1,9	4,6	
Bevolking	x 1.000	233	9,0	0,7	0,8	0,4	0,1	0,8	1,1
Potentiële beroepsbevolking	x 1.000	170	8,6	0,0	0,6	0,6	0,0	0,6	0,6
Beroepsbevolking	x 1.000	129	8,6	0,8	0,0	0,8	0,0	2,4	2,3
Werkzame beroepsbevolking	x 1.000	123	8,5	2,6	0,8	-0,8	1,7	1,7	3,3
Beroepsbevolking naar opleiding	Regio	MRA							
Basisopgeleid	in %	16,3	18,3						
Mbo-opgeleid	in %	32,6	33,6						
Hbo/wo-opgeleid	in %	51,2	48,1						
				aandeel in %					
Bruto-participatiegraad	in %	75,9	75,9	74,9	74,4	74,6	74,6	75,9	77,2
Werkloosheid	in %	2,3	3,9	4,0	3,2	4,8	3,2	2,3	3,0

Bron: CBS (bewerking TNO/SEO Economisch Onderzoek)

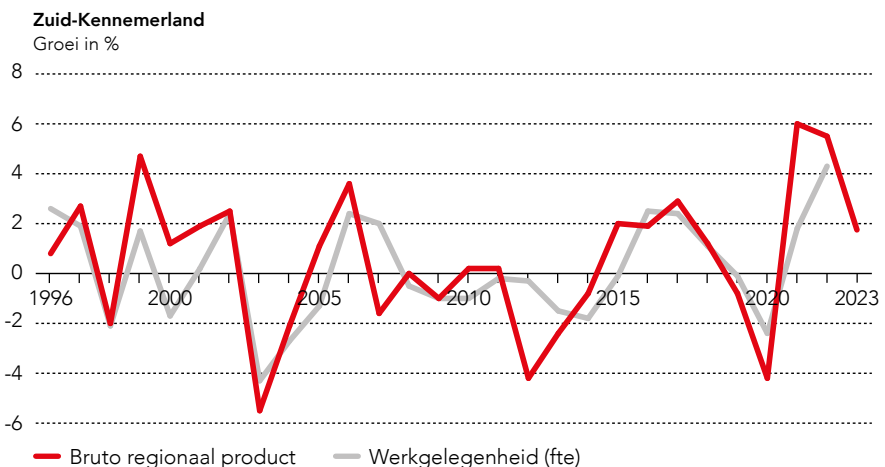
Over de afgelopen tien jaar zien we ook een gunstige ontwikkeling van de meeste indicatoren van brede welvaart. Uitzonderingen hierop vormen de afstand tot voorzieningen en vrijwilligerswerk.

De economie van Zuid-Kennemerland

De economie van deze deelregio herbergt relatief grote sectoren Onroerend goed, Overheid, Zorg en Specialistische zakelijke dienstverlening. Tezamen bepalen deze sectoren de helft van de in 2022 gerealiseerde toegevoegde waarde in de regio.

Net als die van de andere deelregio's, kreeg ook de economie van Zuid-Kennemerland de gevolgen te verwerken van de coronamaatregelen. De jaren 2020 en 2021 waren jaren van economische krimp. In 2022 trad echter het herstel in, dat op basis van voorlopige cijfers naar verwachting in 2023 is voortgezet, zij het met minder spectaculaire groeicijfers dan het jaar ervoor (figuur 2). Ook de werkgelegenheid nam in 2022 verder toe, met als resultaat het laagste werkloosheidspercentage van de afgelopen vijf jaar. Met 2,3 procent lag dat een stuk lager dan het werkloosheidspercentage in de MRA van 3,9 procent (tabel 1).

Figuur 2 Economische groei Zuid-Kennemerland nog steeds groter dan vóór corona

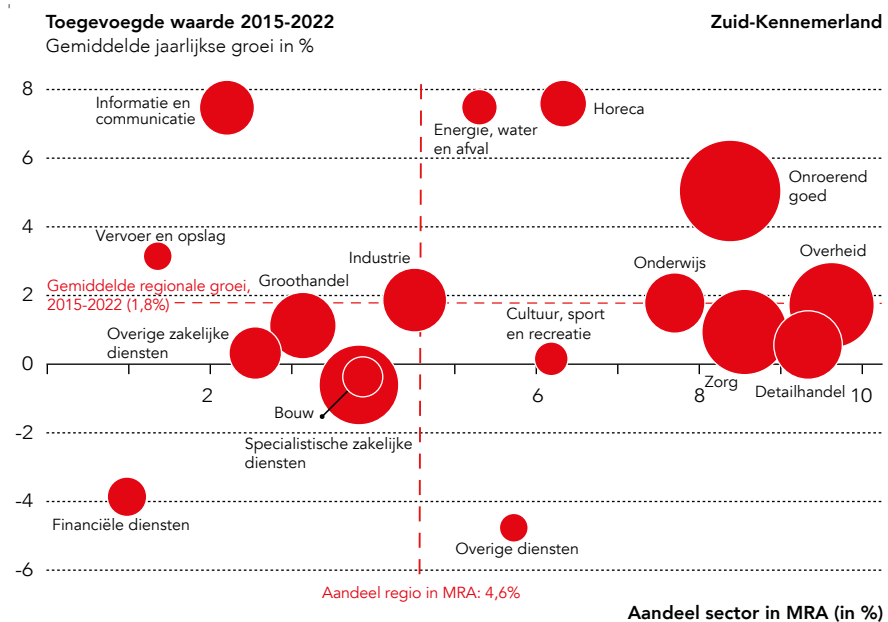

Bron: CBS (bewerking TNO)

Economische ontwikkeling per sector

De grootste sectoren in de economie van Zuid-Kennemerland, gemeten in toegevoegde waarde – hun brp-bijdrage, waren Onroerend goed, Overheid, Zorg en Specialistische zakelijke dienstverlening (figuur 3). De eerste drie sectoren droegen vanuit Zuid-Kennemerland, tezamen met de sectoren Onderwijs en Detailhandel, relatief sterk bij aan de totale omvang van deze sectoren in de MRA. De grootste groei liet zich zien in de sector Onroerend goed en enkele kleinere sectoren, zoals Horeca, Energie, water en afval en Informatie en communicatie. De in Zuid-Kennemerland relatief kleine sectoren Financiële diensten en Overige diensten krompen in de periode 2015-2022. De ontwikkeling van Financiële diensten past in de trend van steeds sterkere clustering van deze sector in Amsterdam. Gemiddelde groeide de toegevoegde

Figuur 3 Onroerend goed, Zorg en Overheid belangrijke sectoren

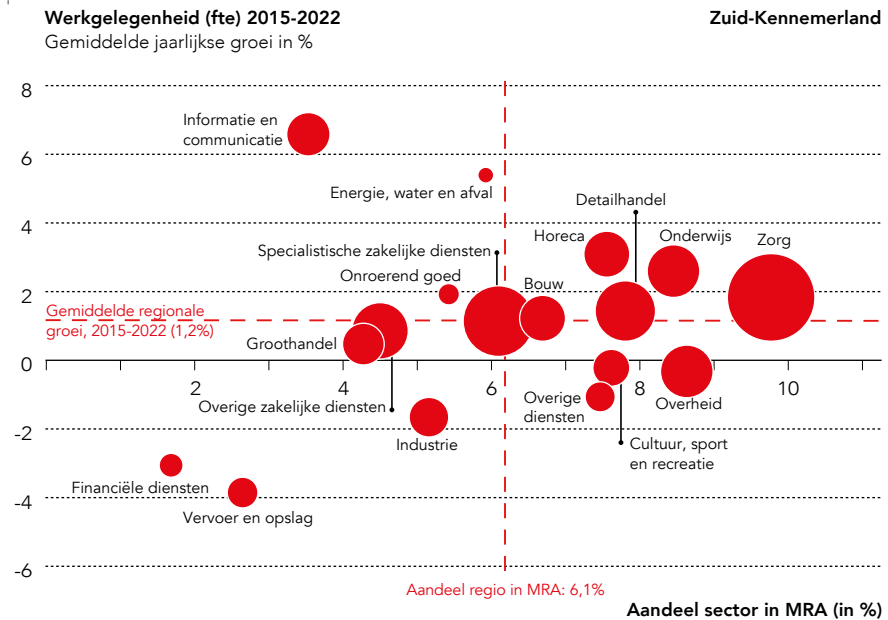
* De bolgrootte (omvang 2022) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.

Bron: CBS (bewerking TNO)

waarde in Zuid-Kennemerland met 1,8 procent per jaar in de periode 2015-2022. Hiermee bevond Zuid-Kennemerland zich binnen de MRA in de middenmoot; er zijn deelregio's die een minder sterke economische groei doormaakte, maar ook deelregio's die sneller groeiden.

Hoewel de sector Onroerend goed een grote toegevoegde waarde voortbrengt, zorgt deze sector niet voor veel werkgelegenheid (figuur 4). De grootste werkgevers zijn de arbeidsintensieve sectoren Zorg en Detailhandel, naast sectoren die zich toelagen op zakelijke dienstverlening. Informatie en communicatie kende met 6,6 procent per jaar de grootste stijging van werkgelegenheid. In de sectoren Financiële diensten, Vervoer en opslag en Industrie daalde de werkgelegenheid relatief sterk in de periode tussen 2015-2022.

Figuur 4 Verscheidenheid in werkgelegenheid

* De bolgrootte (omvang 2022) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.

Bron: CBS (bewerking TNO)

Forensen (woon-werkverkeer)

In 2022 bedroeg de werkzame beroepsbevolking van Zuid-Kennemerland 123 duizend personen. Het aantal arbeidsplaatsen in de regio was kleiner, waardoor er in dat jaar een netto uitgaande pendelstroom was. Een groot deel van de werkzame inwoners van Zuid-Kennemerland pendelde voor werk naar Amsterdam (25 duizend personen), Amstelland-Meerlanden (17 duizend personen) en gebieden buiten de MRA (18 duizend personen). Van de inkomende pendelstromen kwam een groot deel van buiten de MRA (15 duizend personen), IJmond (14 duizend personen) en Amstelland-Meerlanden (9 duizend mensen). Daarnaast was een groot deel van de inwoners werkzaam in de eigen regio (55 duizend personen). De inkomende en uitgaande pendelstromen tussen Gooi en Vechtstreek, en Almere-Lelystad waren niet omvangrijk.

Een kaartje met de grafische weergave van de pendelstromen van en naar Zuid-Kennemerland is te vinden in hoofdstuk 4.

Eindnoten

Voorwoord

- 1 Zie Report of the World Commission on Environment and Development (Brundtland Commission), 1987, *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.
- 2 Zie het boek van de eerste vrouwelijke winnaar van de Nobelprijs voor de economie Elinor Ostrom, 1990, *Governing the Commons, The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 3 Zie MRA-agenda 2025-2028 (80%versie) 'Anders kijken, anders doen'. Agenda 2025-2028 Metropoolregio Amsterdam.

Hoofdstuk 1 De MRA in vogelvlucht

- 4 Zie https://www.metropoolregioamsterdam.nl/wp-content/uploads/2023/07/Brede-Welvaart-voor-de-metropoolregio-Amsterdam_230711.pdf
- 5 We hebben voor deze periode-indeling gekozen omdat data na 2020 op het moment van schrijven nog niet beschikbaar zijn. Voor vergelijkbaarheid met andere analyses in deze editie hebben we als startjaar wel het jaar 2015 gehanteerd. Als laatste jaar hebben we het jaar 2019 genomen om de resultaten niet te laten domineren door de coronapandemie.

Hoofdstuk 2 Bevolking en arbeidsmarkt

- 6 Als gevolg van vergrijzing gaat elk jaar een relatief groot deel van de beroepsbevolking met pensioen, waardoor veel expertise en ervaring tegelijk de arbeidsmarkt verlaat. Dit kan niet eenvoudig worden opgevangen door toetreders tot de arbeidsmarkt die nog weinig werkervaring hebben, waardoor de match tussen vraag en aanbod van arbeid verslechtert.
- 7 Omdat de potentiële beroepsbevolking (15 tot en met 74 jaar) ruimer is gedefinieerd dan de bevolking tot de pensioengerechtigde leeftijd (15 tot en met ongeveer 67 jaar), is de maximaal te bereiken bruto-arbeidsparticipatie in de 'potentiële' beroepsbevolking lager dan 100 procent (onder de veronderstelling dat mensen boven de pensioengerechtigde leeftijd niet allemaal volledig inzetbaar zijn

op de arbeidsmarkt). De ruimte voor de inzet van extra arbeid is daarmee kleiner dan de bruto-arbeidsparticipatie van 76,7 procent suggereert. Die ruimte wordt in de loop van de tijd kleiner doordat de bevolking verder vergriest en een steeds groter deel van de bevolking zich tussen de pensioengerechtigde leeftijd en de leeftijd van 74 jaar bevindt. Daar staat tegenover dat deze groep gemiddeld steeds gezonder wordt en daarmee gemakkelijker inzetbaar blijft.

- 8 Door een nieuwe meetmethode vanaf 2022 en een correctie van de oude reeks vanaf 2013 door het CBS, is er een breuk zichtbaar in de bruto-arbeidsparticipatie bij jongeren tussen 2012 en 2013 die ook licht doorwerkt in de totale arbeidsparticipatie. Door de nieuwe meetmethode is het aandeel werkende jongeren gestegen doordat in de nieuwe vragenlijst wordt toegelicht dat betaalde stages en bijbaantjes meetellen als betaald werk. Daarnaast is de enquête nu persoonsgebonden, terwijl voorheen ouders de informatie vaak voor thuiswonende kinderen invulden.
- 9 We hanteren hier de indeling die het CBS meegeeft bij deze gegevens en gebruiken daarbij andere termen dan in vorige edities van de Economische Verkenningen, namelijk basisopgeleid (basisonderwijs, vmbo, onderbouw havo/vwo, entreeopleiding mbo), mbo-opgeleid (bovenbouw havo/vwo, mbo 2-4) en hbo/wo-opgeleid (hbo/wo). Daarmee benadrukken we de verschillende typen opleiding in plaats van de indeling in laag, midden en hoog zoals we in het verleden deden. Dat doet meer recht aan de waarde van deze werkenden voor de arbeidsmarkt en maatschappij.
- 10 In absolute aantallen neemt ook de groep hbo/wo-opgeleiden in 2023 nog steeds toe.
- 11 De regionale cijfers over het onbenut arbeidspotentieel zijn gebaseerd op de indeling naar arbeidsmarktregio's bij gebrek aan gemeentelijke cijfers over de niet-werkzame beroepsbevolking bij het CBS. De regio Groot Amsterdam omvat de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, De Ronde Venen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel en Uithoorn.
- 12 De werkloosheidspercentages voor zowel mannen (3,6 procent) als vrouwen (3,9 procent) liggen lager dan het gemiddelde werkloosheidspercentage van 4,0 procent. Dat wordt verklaard doordat niet van alle werklozen het geslacht bekend is en er sprake is van afrondingsverschillen.

- 13 We hanteren hier de indeling die het CBS meegeeft bij deze gegevens en gebruiken daarbij andere termen dan in vorige edities van de Economische Verkenningen. Zie ook voetnoot 4.

Hoofdstuk 3 Economische structuur en concurrentiekracht

- 14 De toegevoegde waarde is hierbij uitgedrukt in constante prijzen op basis van het prijspeil van het laatste kwartaal van 2022. De som van de waarde die door ondernemingen, huishoudens en overheden wordt toegevoegd aan de goederen en diensten die zij verbruiken om producten te kunnen maken staat bekend als het bruto regionaal product (brp) 'in basisprijzen'. Om tot het brp 'in marktprijzen' te komen die elders in deze Economische Verkenningen wordt gerapporteerd, dient hierbij het saldo van productgebonden belastingen en subsidies en het verschil tussen toegerekende en afgedragen btw te worden opgeteld.
- 15 In tegenstelling tot Hoofdstuk 1 richt dit hoofdstuk zich voornamelijk op de ontwikkelingen in sectorstructuur, waarvoor nog geen cijfers voor 2023 beschikbaar zijn.
- 16 De verschillen in toegevoegde waarde tussen 2019 en 2022 zijn door afrondingen niet altijd zichtbaar in de eerste twee kolommen van Tabel 3.1.
- 17 De cijfers in Tabel 3.1 zijn gecorrigeerd voor de gemiddelde inflatie. Afwijkingen van gemiddelde prijsverhogingen kunnen in afzonderlijke sectoren zorgen voor een afwijkende groei van de toegevoegde waarde. Zo zijn er aanwijzingen dat in de Horeca na de coronapandemie niet alleen het volume van de omzet sterk is gegroeid, maar ook de prijzen die daarvoor worden gerekend. Dat geldt zowel in de MRA als landelijk.
- 18 De specialisatiegraad wordt gedefinieerd als:

$$\frac{(\text{Aandeel sector (in \%)} \text{ in totale toegevoegde waarde (of werkgelegenheid) MRA})}{(\text{Aandeel sector (in \%)} \text{ in totale toegevoegde waarde (of werkgelegenheid) Overig Nederland})} \times 100$$

- 19 Nieuwe activiteiten door e-commerce bedrijven, waaronder online supermarkten, vallen onder Detailhandel en snoepen toegevoegde waarde af van de traditionele Groothandel. Een bedrijf als Booking.com valt onder Horeca, hetgeen een deel van de groei in toegevoegde waarde in die sector kan verklaren.

- 20 De omvang van de import en export per sector is gemeten op landelijk niveau en niet specifiek voor de MRA. Met de aanwezigheid van de internationale luchthaven Schiphol, de Amsterdamse haven en tal van hoofdkantoren van multinationals, lijkt de afhankelijkheid van het buitenland (de import en export per sector) in de MRA eerder groter dan kleiner dan landelijk het geval is.
- 21 Het CBS telt voor het aantal vestigingen iedere afzonderlijk gelegen ruimte, ieder afzonderlijk gelegen terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor uitoefening van de bedrijfsactiviteiten apart mee. Meerdere locaties van hetzelfde bedrijf die in hetzelfde postcodegebied vallen, worden echter beschouwd als één vestiging. Onder een oprichting (opheffing) van een vestiging wordt door het CBS verstaan: het openen (sluiten) van een vestiging gelijktijdig met de oprichting (opheffing) van het bedrijf waartoe de vestiging behoort.
- 22 Dit heeft ook te maken met de manier waarop het CBS gestarte en gestopte vestigingen telt. Gestarte vestigingen zijn alle vestigingen van een bedrijf dat wordt opgericht. Gestopte vestigingen zijn alle vestigingen van een bedrijf dat wordt opgeheven. Het tussentijds starten of stoppen van vestigingen wordt niet meegeteld. Bedrijven die opgeheven worden hebben mogelijk al eerder losse vestigingen gesloten. Daardoor is er een disbalans tussen het aantal gestarte en gestopte vestigingen, ook als het aantal opgerichte en opgeheven bedrijven niet van elkaar zou verschillen.
- 23 Het is belangrijk om hierbij de rol van zzp'ers (zelfstandigen zonder personeel) te benadrukken. De sectoren bovenaan in Figuur 3.8 zijn bij uitstek sectoren met veel zzp'ers. Dit betekent dat het lang niet altijd om 'vestigingen' gaat in de traditionele zin van het woord, maar eerder om adressen waarop gewerkt wordt door zzp'ers en eenmanszaken.
- 24 Onder grootverbruikers vallen de acht sectoren met de hoogste energie-intensiteit: Energie, water en afval, Informatie en communicatie, Overige dienstverlening, Zorg, Vervoer en opslag, Cultuur, sport en recreatie, Industrie en Horeca. Onder kleinverbruikers vallen de acht sectoren met een energie-intensiteit onder het mediane niveau: Overige zakelijke diensten, Specialistische zakelijke diensten, Financiële dienstverlening, Onroerend goed, Bouw, Onderwijs, Overheid en Groot- en detailhandel.

Hoofdstuk 4 Deelregio's van de MRA in vogelvlucht

- 25 CBS (2024). In alle regio's economische groei lager in 2023.
- 26 Binnen de regio's kan de groei van het aantal bewoners per woning verschillen tussen gemeenten, dat is hier niet voor iedere gemeente apart onderzocht.

Hoofdstuk 5 Kerncijfers per deelregio

- 27 Uitgeest en Castricum behoren tot de administratieve regio IJmond en zijn daarom onderdeel van de in deze paragraaf gepresenteerde cijfers en economische analyse. De gemeente Uitgeest is binnen de MRA onderdeel van de bestuurlijke samenwerking in deelregio Zaanstreek-Waterland. Castricum maakt geen deel uit van de bestuurlijke samenwerking in de MRA.
- 28 CBS (2024). In alle regio's economische groei lager in 2023
- 29 <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/21/omzet-industrie-ruim-5-procent-lager-in-het-eerste-kwartaal>
- 30 De gemeente Uitgeest is onderdeel van de bestuurlijke samenwerking Zaanstreek-Waterland. Administratief behoort Uitgeest echter tot de regio IJmond. Om deze reden loopt Uitgeest cijfermatig mee in de analyse van deelregio IJmond en niet in de regio Zaanstreek-Waterland.